

Az osztrák tengerparton nyaraló magyar gyermekek sorsa.

*

Hozzák haza a gyermekeinket! — követelik az anyák. — Rend lesz vagy hazavisszük — mondja a kormánybiztos.

Száz és száz anya izgatott csoportokba verődött kereszte föl pénteken a Népszava szerkesztőségét, kisírt szemmel, sirásba fuló zokogással kérdezősködtek tőlünk, mi lesz gyermekeikkel, akiket a Károly király nevében megindult gyermeknyaraltatási akció idegenbe vitt, a tengerpartra szállított, mert már napok óta a legszomorúbb hírek érkeznek a gyermekek sorsáról. Sirva követelték, hogy gyermekeik hazaszállításáért azonnal csináljunk mozgalmat, mert az ő apai-anyai lelkük nem tud addig megnyugodni, amíg gyermekeiket a keblükre nem ölelhetik. A vigasztaló szó kevés, a türelemintés hasztalan, a bátorítás hiábavaló: adják vissza a gyermekeket, mert csak az ő látásuk tud vigasztalást és megnyugvást adni, más semmi sem.

A szülői szív indulatának ez a fölbuzdulása, ez a forró nyugtalansága, ez a lázas tépelődése érthető. A három-négy hét előtt zenészó, parádé és egyéb megnyugtató jelenségek között elutaztatott gyermekek panaszkodtak, hogy tengerparti tanyájukon nem jól érzik magukat, mert ez is hiányzik, az is hiányzik, ez is rossz, az is rossz. Egyik-másik ujságban nyugtalanító hírek keltek szárnyra és ugyan csodálatos-e, hogy a kudarcos nyaraltatásban részesülő gyermekek szüleinek a sirásától hangos a levegő, ha a fölabajgatott fájdalom ott sikong az ajkukon:

— Adjátok vissza a gyermekeinket!

Sokan vannak, akik utlevélért ostromolják a hatóságokat, rögtön vonatra akarnak ülni, hogy hazahozzák féltett kincseiket: az apró proletárokat, akiknek apja elesett, a harctéren küzd vagy a gyárban robotol, hogy legyetek, szenvedjete velünk, akkor legalább együtt vagyunk.

Ennek a föllázadt szülei indulatnak az árját a megnyugtató szavak selyemkendőjével fölítani nem lehet: ennek az árnak a lecsapolására rögtön intézkedések kellenek és pedig olyanok, amik úgy visszaadják a szülőknek a gyermekeiket, ahogy elvitték, egy csomóban, egy-kettőre való hazaszállítással vagy pedig olyan intézkedések, amelyek — mintegy varázslásra — föltétlen nyugalmat teremtenek a szülői szívekben: elaltatják a nyugtalanságot és határozott bizonyosságot oltanak be a lelkükbe a felől, hogy idegenbe adott gyermekeiknek a hajuk szála sem görbül meg.

Ezt követeljük mi is!

Hiszen ha a szív elcsittul és az agy beszéde hallik, talán a szava megértetheti velünk azt is, hogy a nyaraló gyermekek sorsáról szárnyra kelt nyugtalanító hírek közé a legjobb szándékkal is vegyülhetett egy kis tulzás. Hogy rendetlenség volt, hogy slendriánság történt, az igaz. Egy-két panasz, egy-két hír hozzánk is eljutott, de nem akartuk a vállunkra venni még ekkor annak a terhét, hogy egy-két lelkiismeretlen mulasztásnak a zaját szélnek ereszt-

szük és az ezer és ezer anya szívében nőjön romboló, testet-lelket emésztő viharra. A szülők nyugalmanak a megbecsülését is szem előtt kellett tartani, hiszen ekkor még muló bajról volt szó.

Ez a baj — úgy látszik — rendszeressé vált. Hogy kinek a hibájából? arról majd beszámolnak a nyaraltatási akció vezető emberei. A vizsgálat bizonyára folyik, talán már le is folyt és az eredményének ismerete előtt kár volna pálcát törni egy nemes szándék-vezette mozgalom fölött. És kár fölülni azoknak a híreknek is, amelyek nemzetiségi gyűlöletre ösztökélik a proletár-anyá szívé. Azok a hírek, amelyek ezzel rémitgetik a gyermekükért aggódó szülőket, talán nem egész komolyak, talán kiszínezettek és ha igazak, akkor pedig nemcsak sajnálatosak is, hanem kárhozatosak.

Tagadhatatlan, hogy az elszállásolás, az élelmezés körüli a legnagyobb rendszertelenség, a legbűnösebb mulasztás lehetett, mert láttunk, olvastunk gyermekpanaszokat erről. Hogyan történt ez? — nem tudjuk. Azt mondják, hogy a Magyarországról élelmiszert vivő vonatokat a horvát vonalon kifosztották. Meglehet, hiszen az éhező még sok helyütt megteszi ezt, de az is lehet, hogy ez csak kitalálás egyéb mulasztások eltussolására, amiknek az okát nem a horvátokban kell keresni.

Az ügygel egyébként *vezércikkünkben foglalkozunk*, itt pedig adunk tudósítást az ottani állapotról:

Kik utaztak le?

A budapesti Népjóléti Központ vezetője, ir. Csergő Hugó igazgató, Kis Adolf elvtárs, a munkáspénztár igazgatója, Szerdahelyi Sándor elvtárs a Munkásos Gyermekekről Egyesületének főtitkára, s Zombory Lajos iskolaigazgató vasárnap a tengerpartra érkeztek és fölháborodva állapították meg azt a magatartást, amelyet az osztrák és a közös hatósági szervek tisztviselői a magyar gyermekekkel szemben tanúsítanak. Azonnal távirati értesítést küldtek Vadnay Tibor kormánybiztosnak Budapestre, hogy nyomban jöjjön Landwehr tábornokkal, az egész akció vezetőjével a helyszínére.

Megállapodtak abban, hogy *vagy három nap alatt rendet tudnak teremteni és a gyermekeknek tisztességes élelmezést és elhelyezést biztosítani*, vagy pedig saját felelősségükre illetékes helyen *a magyar gyermekeknek hazaszállítását fogják követelni*, egyúttal pedig javasolni fogják, hogy az osztrák gyermekeknek magyar helyekre való elindítását szüntessék be és *helyettük az akció költségére innen vigyék el a magyar gyerekeket a magyar nyaralóhelyekre.*

Vadnay kormánybiztos esütörtökön éjjel Abbáziába érkezett, aki már Landwehr tábornokkal fog intézkedni a továbbiakról.

Van-e veszedelem?

Ugyanaz a lap, amely a nyaraló gyermekek sorsáról irt cikkével fölszigázta a szülők izgalmát kijelenti, hogy

a gyermekeket semmi közvetlen baj nem fenyegeti;

a betegedések arányszáma egészen jelentéktelen s a gyermekek, hála a jó szabad levegőnek és a tengeri fürdőknek, *egészségesek, eléggé jókedvűek* és — különösen eleinte — az élelmezési és elszállásolási bajokat is zokszó nélkül tűrték, csak később kezdtek mozgolódni és panaszkodni. Megnyugtató az is, hogy a fönnálló hibákon, ha megvan a jóakarát, *gyorsan lehetne segíteni.*

Mit mond a Kormánybiztos?

Vadnay Tibor, a gyermeknyaraltatási akció kormánybiztosa, Abbáziában egy ujságíró előtt így nyilatkozott:

— Tény az, hogy nincs minden rendben. Sok mindenféle kellemetlenségen és akadályon kellett átvergődnünk. A jól megszervezett akciót itt a helyszínen bizonyos körök, amelyek az itteni munkát magukra vállalták, *nem egészen kifogástalanul folytatták.* Hiszem azonban, hogy Landwehr tábornok intézkedésére az illetékes hatóságok és katonai fórumok segítségével *sikerülni fog két-három nap alatt orvosolni a bajokat és mindent rendbehozni.*

Ha intézkedéseink és reményeink ellenére ez mégsem sikerülne, amit azonban hangsúlyozok, nem hiszek, — *akkor a gyermekeket fölpakoljuk és egy napig sem tűrjük, hogy a magyar gyerekek, akik különben itt jól érzik magukat, ne részesüljenek kifogástalan ellátásban.* Ismétlem azonban, hogy erre aligha fog sor kerülni. Egyebekben öfelségének is közvetlenül innen jelentést teszek a helyzetről és mindent megteszünk, hogy a bajokat néhány nap alatt orvosoljuk.

A király odautazik.

Károly király ama kívánságának adott kifejezést, hogy a gyermeknyaraltatási mozgalmának eredményeiről *személyesen óhajt meggyőződni*. A király Zita királynéval együtt a magyar gyerekek ausztriai nyaraltatási helyein a közeli napokban *látogatást fog tenni*. A királyi pár látogatásának előkészületei már folyamatban vannak. Vadnay Tibor a gyermeknyaraltatási akció kormánybiztosa a fogadtatást már előkészíti.

Kis Adolf az abbáziai gyerekekről.

Tudósítónk fölkereste Kis Adolfot, a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatóját, aki ma este érkezett haza Abbáziából s kérdést intézett hozzá az ottani állapotokról. Kis igazgató a következőket mondta:

— Végtelenül örülök, hogy a *Népszava* hasábjain közölhetem az aggódo szülőkkel: *nyugtalanlásra nincs semmi ok*. A gyermekek igen jól érzik magukat, csoportosan dalolva járnak-kelenek a gyönyörű tengerparton a leggondosabb fölügyelet alatt. Naponta fürdenek, a kezdetben mutatkozó bajok nap-nap után megszűnnek. Az egészségi fölügyeletről Berend professzor és lelkes gárdája gondoskodik. Komoly megbetegedés egy sincs. A könnyebb lefolyású betegségek is aránylag igen kis számban fordultak elő. Az ételmezés nehézségeit is *leküzdöttük már*. Bőséges ételkészletek érkeztek s egy-két nap múlva az elszállásolás mizériáin is túl leszünk.

Természetesen mi azt hittük, hogy a gyermekek odaérkezésekor minden, az utolsó szögig, rendben lesz. Azt hittük, hogy amily lelkes odaadással és szeretettel történtek itthon a szervezés és előkészület munkái, ugyanoly *lelkiimeretes gondosság* várja gyermekeinket a tengerparton. *Megdöbbenéssel tapasztaltuk azonban, hogy mindennek nyoma sem volt*. Azonnal munkához láttunk tehát és néhány nap alatt sikerült az állapotokat megjavítani. Természetesen csak pillanatnyi orvoslásról lehetett szó. Tegnap éjjel Abbáziába érkezett Vadnay kormánybiztos és elnöklete alatt hajnali 3 óráig tanácskoztunk. Megállapítást nyert, hogy *a gyermekek nyaralásának egész tartamára szükséges ételkészletek* utban vannak; jórész ebből már oda is érkezett. A szükséges intézkedések még a tanácskozás folyamán megtétettek és én hiszem, *hogy 2–3 nap alatt az egész vonalon rend lesz*. Kérem tehát a szülőket, hogy oszlassák el aggodalmaikat, hiszen ha más nem, de a király abbáziai látogatása teljes garancia arra, hogy minden rendbe jött. A gyermekek bőségesen rászolgáltak az ottani *üdülésre* és riasztó hírek, pillanatnyi bajok miatt vétek volna ettől az *üdüléstől megfosztani* őket.

Még csak annyit, hogy a tegnapi tanácskozáson az *ételkészletek* fölemelését is elhatározták és a kormánybiztos módot keres arra, hogy az előkészület hiányossága miatt néhány napig megzavart üdülés *egy héttel meghosszabbíttassék*. Viszont azokat a gyermekeket, akiket a honvágy gyötör, gondos fölügyelet mellett hazaküldik.